

Makale Bilgisi

Makale Türü
Tezden Üretilen
Makale

Geliş Tarihi
22.02.2023

Kabul Tarihi
26.03.2024

Anahtar Kelimeler
Dijital Ebeveynlik,
Sosyo Ekonomik
Özellikler,
Post KOVID-19

Post Kovid-19 Döneminde Dijital Ebeveynliğin Sosyo Ekonomik Özelliklere Göre İncelenmesi: İstanbul Örneği

*Sevda DERE

ÖZ

KOVID-19 pandemisi, iş ve eğitim gibi temel yaşamsal faaliyetlere etkisiyle birlikte, insanların davranışlarında da önemli değişiklikler oluşturmaktadır. Bu değişikliklerden biri, dijitalleşme hızının artmasıdır. Evden çalışma ve evden eğitim gibi dijital araçların daha fazla kullanıldığı modeller, birçok işletme ve eğitim kurumu için yeni bir norm haline gelmektedir. Böyle bir dönemde dijital ebeveynliğin önemi artmıştır. Dijital ebeveynlik, çocukların teknoloji kullanımı ile ilgili sağlıklı ve güvenli bir şekilde büyümelerine yardımcı olmak için yapılan bir takım faaliyetleri içermektedir. Bu faaliyetler, ailelerin sosyoekonomik özelliklerine göre farklılık gösterebilmekte ve bu durum çocukların dijital dünyayla etkileşiminde farklı sonuçlar doğurabilmektedir. Bu nedenle Kovid-19 dönemi sonrası dijital ebeveynliğin sosyo ekonomik özelliklere göre irdelenmesi uygulanabilecek tedbir ve politikalar için daha önemli hale gelmiştir. Bu bağlamda çalışmanın amacı post KOVID-19 döneminde Dijital ebeveynliğin sosyo-ekonomik özelliklere göre incelenmesi, ebeveynlerin dijital ebeveynlik becerileri açısından sosyo-ekonomik faktörlerin etkisini ortaya koymaktır. Çalışmanın evren grubu, İstanbul' da yaşayan ilkökul, ortaokul ve lisede öğrenim gören çocuğu olan ebeveynler belirlenmiştir. Örneklem grubunu ise İstanbul'da yaşayan ve çocuğunun eğitim düzeyi ilkökul, ortaokul veya lise düzeyinde olan 401 ebeveyn oluşturmaktadır. Çalışmada veri toplama aracı olarak dijital ebeveynlik öz yeterlilik ölçeği ve demografik sorulardan oluşan bir anket kullanılmıştır. Bulgular dijital ebeveynliğin sosyo ekonomik özelliklere göre değiştiğine kanıtlar sunmaktadır. Dolayısıyla dijital ebeveynlik konusunda yapılan çalışmaların sadece ebeveynlerin becerilerine değil, aynı zamanda sosyo ekonomik faktörlerin etkisine de odaklanması gerektiğini göstermektedir.

Atf: Dere, S. (2024). Post Kovid-19 döneminde dijital ebeveynliğin sosyo ekonomik özelliklere göre incelenmesi: İstanbul örneği. *Akademik Platform Eğitim ve Değişim Dergisi*, 7(1), 59-84. DOI: 10.55150/apjec.1255094

Article Information

Article Type

Article-Based Thesis

Received

22.02.2023

Accepted

26.03.2024

Key Words

Digital Parenting,
Socio-Economic
Characteristics,
Post-COVID-19

Investigating Digital Parenting According to Socio-Economic Characteristics after the Post-COVID-19 Period: Istanbul Example

*Sevda DERE

ABSTRACT

The COVID-19 pandemic, along with its impact on essential life activities such as work and education, is also creating significant changes in people's behavior. One of these changes is the acceleration of digitalization. Models that rely on digital tools such as working and learning from home are becoming a new norm for many businesses and educational institutions. In such a period, the importance of digital parenting has increased. Digital parenting involves a set of activities aimed at helping children grow up in a healthy and safe way with regards to technology use. These activities may vary depending on the socio-economic characteristics of families, and this can lead to different outcomes for children's interactions with the digital world. Therefore, the examination of digital parenting based on socio-economic characteristics has become more important for the development of applicable measures and policies after the COVID-19 period. In this context, the aim of the study is to investigate digital parenting according to socio-economic characteristics after the post-COVID-19 period and to reveal the impact of socio-economic factors on parents' digital parenting skills. The population of the study consists of parents who have children attending primary, middle, and high school and residing in Istanbul. The sample group consists of 401 parents living in Istanbul with a child in elementary, middle, or high school. A digital parenting self-efficacy scale and a demographic survey were used as data collection tools in the study. The findings indicate that digital parenting varies according to socio-economic characteristics. Therefore, studies on digital parenting should focus not only on parents' skills but also on the influence of socio-economic factors.

1. GİRİŞ

Dijital ebeveynlik, çocukların teknoloji kullanımı ile ilgili sağlıklı ve güvenli bir şekilde büyümelerine yardımcı olmak için yapılan bir takım faaliyetleri içermektedir. Bu faaliyetler, ailelerin sosyoekonomik özelliklerine göre farklılık gösterebilmekte ve bu durum çocukların dijital dünyayla etkileşiminde farklı sonuçlar doğurabilmektedir.

Sosyoekonomik düzey, ailelerin gelir düzeyi, eğitim durumu ve meslek gibi faktörlerle belirlenmekte ve bu faktörler çocukların teknoloji kullanımına yönelik tutumlarını ve davranışlarını etkileyebilmektedir. Örneğin, daha yüksek sosyoekonomik düzeydeki ailelerin çocukları genellikle daha fazla dijital cihaza sahip olurken, daha düşük sosyoekonomik düzeydeki ailelerin çocukları bu imkânlarla daha sınırlı erişebilmektedir. Araştırmalar ebeveynlerin gelir durumu ve eğitim düzeylerinin dijital ebeveynlik becerileri üzerinde etkili olduğunu göstermektedir. Örneğin, yüksek gelirli ailelerin dijital ebeveynlik becerileri daha yüksek olma eğiliminde olduğu belirtilmektedir. Bunun nedeni, yüksek gelirli ailelerin daha fazla kaynaklara ve imkânlarla sahip olmaları, dolayısıyla daha fazla dijital araç ve teknolojiye erişebilmeleri ve bu araçları kullanma konusunda daha fazla deneyime sahip olmalarıdır. Benzer şekilde, eğitim düzeyi yüksek olan ebeveynlerin dijital ebeveynlik becerileri de daha yüksek olma eğilimindedir. Eğitim düzeyi yüksek olan ebeveynler, çocuklarına daha fazla kaynak sağlayabilmekte ve bu kaynaklar arasında dijital araçlar ve teknolojiler de yer alabilmektedir. Ayrıca, eğitim düzeyi yüksek olan ebeveynler, dijital dünya hakkında daha fazla bilgi sahibi olabilirler ve bu nedenle dijital ebeveynlik becerilerini daha iyi geliştirebilmektedirler. Ancak, sosyo-ekonomik faktörler tek başına dijital ebeveynlik becerilerini açıklamak için yeterli değildir. Dijital ebeveynlik becerileri, ebeveynlerin dijital teknolojiler hakkındaki bilgi düzeyleri, dijital araçları kullanma konusundaki deneyimleri ve çocuklarıyla olan iletişim becerileri gibi faktörlere de bağlıdır. Bu nedenle, dijital ebeveynlik becerilerinin geliştirilmesi için, ebeveynlerin dijital dünya hakkında bilinçli olmaları, çocuklarının dijital dünyadaki etkileşimlerini yönetme konusunda özgüven kazanmaları ve çocuklarıyla iletişim kurma becerilerini geliştirmeleri gerekmektedir.

Sosyoekonomik düzeyin dijital ebeveynlik üzerindeki etkisi önemli bir konudur. Ailelerin dijital ebeveynlik faaliyetleri ve çocukların dijital dünyayla olan ilişkileri, sosyoekonomik düzeylerine göre değişebilmekte ve bu durum çocukların dijital okuryazarlık becerilerinin ve dijital güvenliği konusundaki farkındalıklarının farklılaşmasına sebep olabilmektedir.

Bu nedenle, sosyoekonomik düzeyin dijital ebeveynlik üzerindeki etkisinin anlaşılması ve buna göre ailelere yönelik hizmetlerin ve politikaların tasarlanması, çocukların dijital dünyayla sağlıklı bir şekilde etkileşimlerini desteklemeye yardımcı olabilmektedir. Özellikle KOVID-19 döneminde gerçekleşen hızlı dijitalleşme ve çocukların eğitiminde dijital faktörlerin rolünün artması bu konunun önemini ve araştırma kapsamını genişletmiştir.

Bu bağlamda çalışmanın amacı post KOVID-19 döneminde Dijital ebeveynliğin sosyo-ekonomik özelliklere göre incelenmesi, ebeveynlerin dijital ebeveynlik becerileri açısından sosyo-ekonomik faktörlerin etkisini ortaya koymaktır. Çalışmanın evren grubu, İstanbul’ da yaşayan ilkököl, ortaokul ve lisede öğrenim gören çocuğu olan ebeveynler belirlenmiştir. Örneklem grubunu ise İstanbul’da yaşayan ve çocuğunun eğitim düzeyi ilkököl, ortaokul veya lise düzeyinde olan 401 ebeveyn oluşturmaktadır. Çalışmada veri toplama aracı olarak dijital ebeveynlik öz yeterlilik ölçeği ve demografik sorulardan oluşan bir anket kullanılmıştır.

2. LİTERATÜR

Literatürde yer alan dijital ebeveynliğe ilişkin çalışmalar incelendiğinde, sosyo ekonomik değişkenlere göre dijital ebeveynlik özelliğinin farklılık gösterdiği ifade edilmektedir.

Kopuz, Turgut ve Aktı Aslan (2022) tarafından yapılan çalışmada, çocukların güvenli internet kullanımı ile dijital ebeveynlik tutumu arasındaki ilişkiyi belirlemek ve dijital ebeveynlik tutumunu çeşitli değişkenlere göre incelemek amaçlanmıştır. Bu amaçla, ilişki tarama modeli kullanılarak nicel araştırma yöntemi uygulanmıştır. Çalışmanın sonuçlarına göre, dijital ebeveynlik tutumu ebeveyn cinsiyetine göre farklılaşmamaktadır. Ancak ebeveynin eğitim düzeyi dijital ebeveynlik tutumunda farklılıklara neden olmaktadır. Ebeveyn yaşı arttıkça dijital ebeveynlik tutumu azalmaktadır. Ebeveynin sahip olduğu dijital teknolojiler, dijital ebeveynlik tutumunu pozitif yönlü etkilemektedir. Çalışmanın bulgularına göre, dijital ebeveynlik tutumu ile çocuğun dijital ortamlarda sunulan fırsatlara erişimi arasında düşük düzeyde pozitif bir ilişki bulunmaktadır. Ancak, dijital ebeveynlik tutumu ile çocuğun karşılaşabileceği riskler arasında herhangi bir ilişki saptanamamıştır.

Fidan ve Seferoğlu (2020) tarafından yapılan çalışmada, dijital ebeveynlik konusunda mevcut literatür incelenerek bir betimsel tarama yapılmıştır. Bu tarama kapsamında, dijital ebeveynlikte öne çıkan yaklaşımlar, çevrimiçi riskler, ebeveynlerin çevrim-içi risklerle baş etme stratejileri ve bu risklerle baş etme sürecinde

karşılaştıkları zorluklar ayrıntılı bir şekilde ele alınmıştır. Çalışmanın bulgularına göre, çevrimiçi riskler çocukların güvenli internet kullanımını tehdit eden önemli bir faktördür. Bu nedenle, ebeveynlerin dijital ebeveynlik yaklaşımları arasında, çocukların internet kullanımı ve davranışlarını kontrol etmeyi amaçlayan kısıtlayıcı yaklaşımların öne çıktığı görülmüştür.

Kaya ve Mutlu Bayraktar (2021) tarafından yapılan çalışmada, Türkiye'de dijital ebeveynlik konusundaki araştırmaların içerik analizi yapılmış ve bu alandaki eğilimlerin ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Dijital ebeveynlik üzerine yapılmış araştırmaların yıllara göre dağılımı incelendiğinde özellikle 2014 yılından itibaren artış gösterdiği gözlemlenmektedir.

Ünlü ve Kesgin (2021) tarafından yapılan çalışmada, ebeveynlik uygulamaları için dijital platformları aktif olarak kullanan bireylere odaklanarak, dijital ebeveynlerin COVID-19 aşı tereddüdüne yönelik tutumlarını belirlemek için korelasyonel bir saha çalışması gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın amacı, dijital ebeveynlerin COVID-19 aşı tereddüdüne yönelik tutumlarını belirlemek ve bu tutumlar ile çeşitli değişkenler arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktır. Sonuçlar, dijital ebeveynlerin aşı konusunda tereddütlü olmadığını göstermektedir ancak dijital anneler, yüksek eğitimli ebeveynler ve aşı tereddütü ile ilgili içerikleri dijital platformlarda takip eden ve bu içerikleri güvenilir bulan ebeveynler daha fazla aşı tereddüdü yaşamaktadır.

Şahin-Konaş (2021) tarafından yapılan çalışmanın amacı, dijital ebeveynlik konusuna odaklanan dijital hikâye etkinliklerinin ebeveynlerin dijital ebeveynlik tutumları üzerindeki etkisini araştırmak, dijital ebeveynlik yeterliliğini tespit etmek ve farkındalık yaratmaktır. Aynı zamanda, ebeveynlerin teknoloji kullanım alışkanlıkları incelenerek, teknoloji kullanım tutumlarının da belirlenmesi hedeflenmektedir. Bu amaçla, karma yöntem modeli kullanılmıştır. Nicel boyutta yarı deneysel desen ve nitel boyuttaysa görüşme yapılmıştır. Araştırmada kullanılan karma yöntem modeli ise açıklayıcı ardışık desen karma yöntemidir. Keleşoğlu ve Adam (2020) tarafından yapılan araştırma, Covid-19 pandemi sürecinde dijital ebeveynlik farkındalığı ve anne-baba stresi arasındaki ilişkiyi, bu ilişkinin yordayıcılığını ve anne-baba stresinin hangi değişkenlere göre farklılaştığını ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda, betimsel bir çalışma yürütülmüş ve veri toplama yöntemi olarak anket uygulanmıştır.

Akbaş ve Dursun (2020) tarafından yapılan bu çalışmada, dijitalleşmenin aile yapısı üzerindeki etkisini toplumsal değişim ve aile bağlamında incelemeyi ve dijital ebeveynlik ve çocukluk kavramlarını keşfetmeyi amaçlamışlardır.

Manap (2020) tarafından yapılan çalışmada, dijital ebeveynlik farkındalığının boyutlarını belirlemek, ebeveynlerin dijital ebeveynlik farkındalık düzeyini ölçmek için ölçek geliştirmek ve dijital ebeveynlik farkındalık düzeyini eğitim düzeyi, cinsiyet, yaş, aile içi roller, akıllı telefon kullanım süresi ile çocuktaki internet bağımlılığı açısından incelemektir. Bu çalışmada karma desen olarak kabul gören keşfedici sıralı desen kullanılmıştır.

Şimşek, Canbeldek ve Işıkoğlu (2023) tarafından yapılan araştırmada, pandeminin Türkiye'de dijital ebeveynlik üzerindeki etkilerinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Araştırma, ebeveynlerin çocuklarıyla dijital medya ve vatandaşlık konularında iletişimde bulunduğunu, online riskleri filtreleyen yazılımlar kullandığını ve güvenlik bilgilerini web siteleri, sosyal medya ve bilimsel kaynaklar aracılığıyla edindiğini göstermektedir. Araştırmada elde edilen veriler yüzde, frekans ve ANOVA analizi ile değerlendirilmiştir. Ebeveynlerin çoğunlukla aktif ebeveynlik stratejisini benimsediği, bazen teknik ebeveynliği tercih ettiği ve 3-6 yaş arası çocukların günlük ekran kullanım süresinin ortalama 235 dakika olduğu belirtilmiştir. Eğitim düzeyi ve yaşanan yere göre dijital ebeveynlik puanlarının farklılaştığı saptanmıştır.

Manap (2024) tarafından yapılan bu araştırma, dijital ebeveynlik farkındalığının çocukların duygu düzenleme becerileri üzerindeki etkisini incelemektedir. Araştırma, ilişkisel tarama modeli kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya göre ebeveynlerin olumsuz model olma ve ihmal etme davranışlarının çocukların duygu yoğunluğunu olumsuz etkilediğini, verimli kullanma ve risklerden koruma davranışlarının ise çocukların duygu düzenleme becerilerini olumsuz etkilediğini göstermektedir.

Korkmaz, Demir, Öztürk ve Mutlu (2024) tarafından yapılan çalışmada, ebeveynlerin dijital ebeveynlik farkındalığı ile fiziksel aktivite seviyesi arasındaki ilişkinin incelememesi amaçlanmaktadır. Çalışmanın bulguları, ebeveynlerin dijital ebeveynlik farkındalığının artırılmasının, çocukların teknolojiyi doğru ve verimli kullanmalarını teşvik edebileceğini göstermektedir. Ayrıca, fiziksel olarak aktif ebeveynlerin dijital araçları daha etkili kullanabildiği ve aile tabanlı fiziksel aktivite programlarının dijital ebeveynlik farkındalığını geliştirmede önemli bir strateji olabileceği belirtilmiştir. Araştırmada, ebeveynlerin dijital ebeveynlik farkındalığını artırmaya yönelik çabaların ve teknoloji destekli aile temelli fiziksel aktivite programlarının geliştirilmesinin gerekliliği vurgulanmıştır. Bu bağlamda, dijital ebeveynlik farkındalığını artırmaya yönelik müdahalelerde aile tabanlı fiziksel aktivite programlarının rolünü araştırmaya yönelik çalışmalara ihtiyaç bulunmaktadır.

Benedetto, Ingrassia (2021) tarafından yapılan araştırmada, eko kültürel ve işlemsel

bir bakış açısı ile dijital ebeveynlik konusunu ele almaktadır. Araştırma, dijital medya maruziyetinin olumlu etkilerinin yanı sıra, ebeveynler tarafından doğru bir şekilde yönlendirilmezse olumsuz sonuçlara yol açabilecek yönlerini de incelemektedir. Özellikle genç çocukların dijital medya kullanımı ve buna karşılık gelen ebeveyn yönlendirmesi üzerine odaklanmaktadır. Bu çalışma, mevcut ve gelecekteki ebeveynlere, genç çocuklarının dijital medyaya maruziyetini nasıl yönetmeleri gerektiği konusunda rehberlik edecek öneriler sunmayı amaçlamaktadır. Dijital ebeveynlik, çocukların medyayı kullanma ve yorumlama becerilerini geliştirmek, olumlu sonuçları teşvik etmek ve medyanın olumsuz etkilerini önlemek için önemli bir strateji olarak görülmektedir. Bu çalışma, ebeveynlerin rolünü daha iyi anlamamıza katkıda bulunmakla birlikte çocukların dijital okuryazarlık becerilerini destekleme konusundaki önemini vurgulamaktadır.

Cao, Dong ve Li (2022) tarafından yapılan araştırma, Çinli ebeveynlerin COVID-19 kısıtlamaları sırasında erken yaşta dijital kullanımını nasıl gördüğünü ve yönlendirdiğini incelemektedir. Kısıtlamalar, dijital kullanımının artmasına yol açsa da ebeveynler erken öğrenme ve gelişim üzerindeki olumsuz etkilerden endişe duymaktadır. Bu çalışma, erken yaşta dijital kullanımın neden olduğu zorluklarla başa çıkmakta Çinli ebeveynlerin hazır olmadığını göstermektedir. Bu çalışma ayrıca ebeveynlerin, çocukların dijital okuryazarlık becerilerini destekleme konusundaki rolünün önemini vurgulamaktadır.

Modecki, Goldberg, Wisniewski ve Orben (2022) tarafından gerçekleştirilen bu araştırma, dijital ebeveynliğin ölçümünü ve gelecekteki yöntemlerini ele almıştır. Araştırmada dijital teknolojilerin hızlı yayılması, ebeveynlerin dijital ebeveynlik konusundaki kaygılarını artırdığı saptanmıştır. Yapılan araştırmada, dijital ebeveynlik, nicel anketler ve nitel çalışmaları içermektedir. Bu çalışma, ebeveynlerin dijital dünyada çocuklarını nasıl yönlendirebileceğine dair önemli bir rehber sunmaktadır. Dijital ebeveynlik konusundaki bilimsel çalışmaların artması, gelecekte daha etkili ve bilinçli ebeveynlik stratejilerinin geliştirilmesine katkı sağlayacaktır.

Mascheroni, Ponte ve Jorge (2018) tarafından yapılan çalışma, dijital çağda ailelerin karşılaştığı zorlukları ele almaktadır. Bu çalışma, çocukların dijital medya kullanımıyla ilişki kurma veya bu kullanımı yönlendirme, kuşaklar arasındaki medya kullanımındaki farklılıklar ve sosyal medya kullanımı gibi konuları içermektedir. Yapılan çalışmanın sonucuna göre dijital ebeveynlik kavramı, günümüzde giderek artan bir öneme sahiptir. Bu bağlamda, ebeveynlerin çocuklarının interneti nasıl kullanacaklarına dair bilinçli kararlar almaları ve onları dijital dünyada korumak için bu konuda bilgi sahibi olmaları gerekmektedir.

3. YÖNTEM

Çalışmanın evren grubu, İstanbul’ da yaşayan ilkokul, ortaokul ve lisede öğrenim gören çocuğu olan ebeveynler belirlenmiştir. Örneklem grubunu ise İstanbul’da yaşayan ve çocuğunun eğitim düzeyi ilkokul, ortaokul veya lise düzeyinde olan 401 ebeveyn oluşturmaktadır. Çalışmada veri toplama aracı olarak dijital ebeveynlik öz yeterlilik ölçeği ve demografik sorulardan oluşan bir anket kullanılmıştır. Demografik Bilgi Formu, 10 sorudan oluşmakta ve katılımcılara ilişkin cinsiyetiniz, mesleğiniz, yaşı, (4) eğitim düzeyiniz, (5) internet kullanım durumunuz (kaç yıldır internet kullanılmaktadır), (6) sosyal medya kullanım durumunuz, (7) ailenizin gelir durumu, (8) çocuk sayınız, (9) çocuğunuzun/çocuklarınızın cinsiyeti, (10) çocuğunuzun/çocuklarınızın eğitim düzeyi sorularını içermektedir.

Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik Ölçeği ise Yaman vd. (2019) tarafından oluşturulmuş, anne babaların dijital ebeveynlik göstergelerinin ve yeterliliklerinin belirleyebilmek amacıyla kullanılmaktadır. Ölçek 38 maddeden ve 3 alt ölçekten meydana gelmektedir. Ölçek beşli likert tipi şeklindedir (1: Hiç yeterli değilim – 5: Çok yeterliyim). Ankette yer alan 3 alt ölçek şunlardır: Dijital okuryazarlık (1-15 arasındaki maddeler), dijital güvenlik (16-33 arasındaki maddeler), Dijital iletişim (34-38 arasındaki maddeler). Dijital ebeveynlik seviyesinin farklı sosyo-ekonomik değişkenler aracılığıyla saptanabileceği düşünülmektedir. Anne ve babaların rolü incelendiğinde annelerin evlatlarının çevrimiçi faaliyetlerini inceleme açısından daha dikkatli oldukları görülmektedir (Anderson, 2016; akt: Yaman vd., 2019). Anne babaların dijital okuryazarlık seviyeleri de incelenmesi gerekli görülen bir diğer etkidir. İnternet okuryazarlığı düşük düzeyde olan ebeveynlerin internet okuryazarlığı daha yüksek düzeyde olan ebeveynlere kıyasla daha düşük seviyede internet kullandıkları ve bu hususta evlatlarını daha düşük düzeyde teşvik ettikleri ve yönlendirdikleri görülmüştür (Lou vd., 2010; akt: Yaman vd., 2019). Çalışmada kullanılan anket formu İstanbul Ticaret Üniversitesi Etik Kurulunca 03.11.2022 tarih ve E-65836846-044-268833 sayılı karar ile etik kurallara uygun olduğu ifade edilerek onaylanmıştır.

Anket formunun KOVİD-19 pandemi sürecinden dolayı online olarak katılımcılara iletilmesi, günümüzde sıkça kullanılan bir yöntemdir. Katılımcıların gönüllü olarak anketlere yanıt vermiş olması, örnekleme yer alan bireylerin çalışmanın amacına uygun olup olmadığını ve çalışmanın dışındaki bireylerden farklı olup olmadığını belirlemek için örnekleme seçimi yöntemleri kullanılması gerektiğini gösterir. Bu nedenle çalışmada rastgele örnekleme yöntemi tercihe edilmiştir. Anket formunun 401 kişi tarafından yanıtlanması, örnekleme büyüklüğü açısından yeterli sayılabilir. Ancak, 389 anketin kullanılması kararının verilmesi, yanıtlayanların bazılarının formu yanıtlamayı tamamlamamış veya yanıtlarının yetersiz olması gibi nedenlerden

kaynaklanabilir. Bu durumda, verilerin doğruluğunu ve temsilciliğini sağlamak için veri temizleme işlemlerinin doğru bir şekilde uygulanması önemlidir.

Çalışmada demografik özelliklerin incelenmesi amacıyla frekans dökümleri, demografik değişkenlere göre ölçek skorlarının farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi amacıyla Mann Whitney U Testi ve Kruskal Wallis Testi kullanılmıştır.

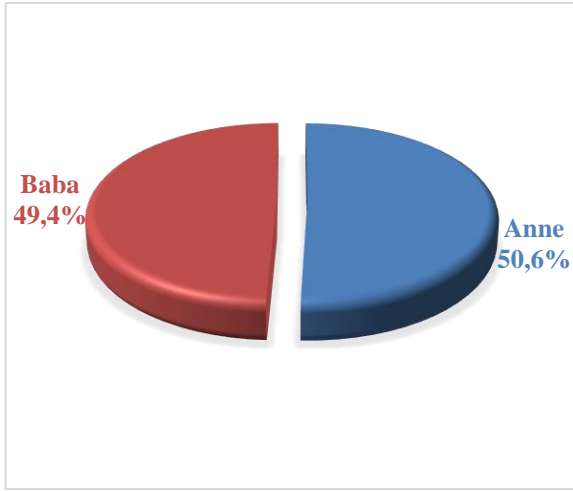
Çalışmada demografik özelliklere göre ölçek skorlarının farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi amacıyla Mann Whitney U Testi ve Kruskal Wallis Testi kullanılmıştır. Kruskal-Wallis testi ve Mann-Whitney U testi, iki veya daha fazla grubun ortalamalarını karşılaştırmak için kullanılan parametrik olmayan istatistiksel testlerdir. Kruskal-Wallis testi, tek yönlü varyans analizinin (ANOVA) parametrik olmayan bir versiyonudur ve iki veya daha fazla grubun ortalamalarının eşit olduğu boş hipotezini test etmek için kullanılır. Normallik ve eşit varyanslar gibi tek yönlü ANOVA varsayımları karşılanmadığında kullanılmaktadır. Test, ham veri değerlerinden ziyade verilerin sıralarına dayalıdır ve bu nedenle verilerin ölçeğine veya dağılımına duyarlı değildir (McKight & Najab, 2010; Vargha & Delaney, 1998). Hem Kruskal-Wallis testi hem de Mann-Whitney U testi yaygın olarak kullanılan istatistiksel testlerdir ve genellikle parametrik testlerin varsayımlarının karşılanmadığı durumlarda kullanılmaktadır. Küçük örneklem boyutlarına sahip grupları karşılaştırmak için veya verilerin dağılımı normal olmadığında özellikle yararlıdır (Vargha & Delaney, 1998).

3. BULGULAR

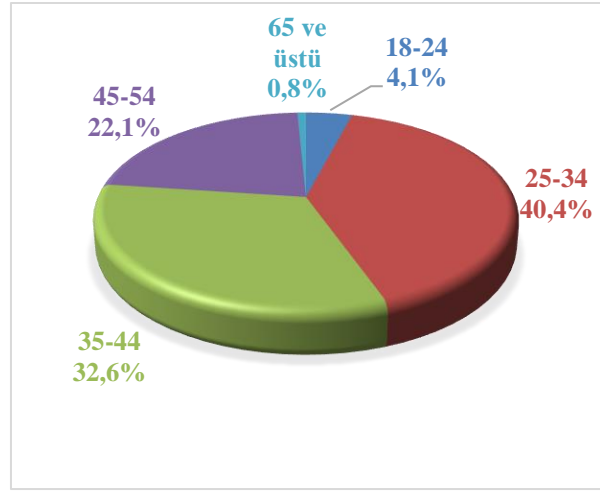
3.1. Demografik Özelliklere İlişkin Bulgular

Çalışmada katılımcıların demografik özellikleri, örneklemin tanımlanması ve sonuçların yorumlanması için önemlidir. Ebeveynlik durumu, örneklemin cinsiyet dağılımı, yaş dağılımı, sosyoekonomik durum ve kültürel farklılıklar gibi diğer demografik özellikleriyle birlikte dikkate alınmalıdır. Çalışmaya katılanların ebeveynlik durumu incelendiğinde; % 49'unun baba % 51'i anne olduğu görülmüştür. Örneğin, baba ve anne oranlarının yakın olması, çalışmanın sonuçlarına cinsiyetin etkisinin az olduğunu gösterebilir. Ancak, annelerin veya babaların özellikle belirli bir ölçek hakkında farklı görüşleri olabileceği de göz ardı edilmemelidir. Bu nedenle, analizlerde cinsiyet değişkeni dikkate alınarak sonuçların yorumlanması ve raporlanması önemlidir. Katılımcıların yaş dağılımı incelendiğinde %4'ü 18-24 yaş aralığında, %40'ı 25-34 yaş aralığında, %33'ü 35-44 yaş aralığında, %22'si 45-54 yaş aralığında, %1'i ise 65 yaş ve üstü olduğu belirlenmiştir. Yaş dağılımı bakımından her

yaş grubuna ilişkin katılımcı çalışmada yer alıyor olsa da %77'sinin 44 yaş ve altı olması ve 65 yaş üzeri katılımcı sayısının %0,8 seviyesinde kalması katılımcıların genellikle genç nüfustan oluştuğunun bir göstergesidir. Bu nedenle dijitalleşme süreçlerine ebeveynlerin dahil olma ve hızlı uyum sağlamaları muhtemeldir. Yaş dağılımı bilgilerine göre çalışmaya katılanların büyük bir çoğunluğunun genç-yetişkin yaş grubunda olduğu görülüyor. Bu da dijitalleşme süreçlerine daha yatkın ve teknoloji kullanımına daha aşina bir nüfusun çalışmada yer aldığı anlamına gelmektedir. Ancak bu durum, ebeveynlerin dijitalleşme süreçlerine kolayca uyum sağlayamayacakları anlamına gelmez. Çünkü son yıllarda dijitalleşme süreci hızlı bir şekilde ilerlemiş ve çoğu insanın günlük hayatında teknolojik cihazlar ve internet kullanımı sıkça yer almaktadır. Bu nedenle, ebeveynlerin de dijitalleşme sürecine dahil olmaları ve çocuklarının teknolojik cihazlar ve internet kullanımı hakkında bilgi sahibi olmaları son derece önemlidir.

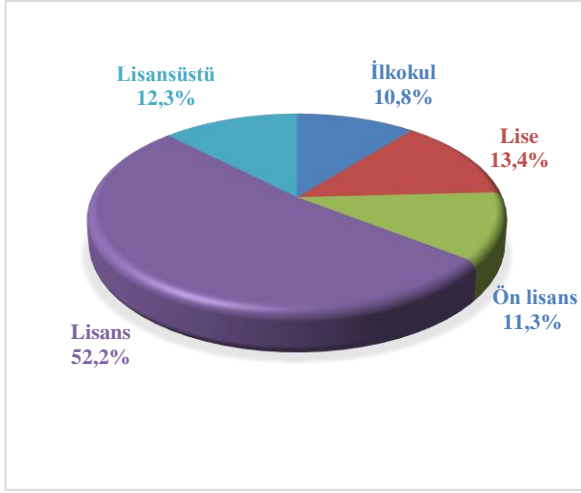
Şekil 1. Ebeveynlik Durumu

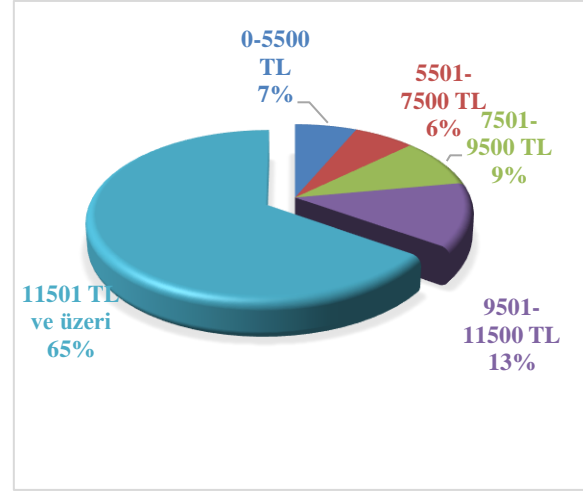
Şekil 2. Yaş Dağılımı

Katılımcıların %11'i ilkokul, %13'ü lise, %11'i önlisans, %52'si lisans, %12'si lisansüstü mezundur. Çalışmada her eğitim düzeyinde araştırmaya katkı sağlayabilecek katılımcı olmakla beraber genellikle ebeveynlerin eğitim düzeylerinin yüksek olduğu belirlenmiştir. Özellikle bu durum meslek ve yaş dağılımları ile ele alınarak, özellikle KOVİD-19 döneminde hızla artan dijitalleşme sürecine, çocukların ebeveynler tecrübelerinden faydalanma durumu hakkında da fikir sağlayabilecektir. Ebeveynlerin %7'sinin gelir durumu 0-5500 TL aralığında, %6'sının gelir durumu 5501-7500 TL aralığında, %9'unun gelir durumu 7501-9500 TL aralığında, %13'ünün gelir durumu 9501-11500 TL aralığında, %65'inin gelir durumu ise 11501 TL ve üzerindedir. Çalışmada yer alan katılımcıların genellikle gelir seviyesinin asgari ücret üzeri olduğu anlaşılmaktadır. Anlaşılan o ki, çalışmada yer alan katılımcıların çoğunluğu yüksek eğitilmiş, orta-üst gelir seviyesine sahip, genç nüfustan oluşmaktadır. Bu durum çalışmada incelenen konuların, özellikle dijitalleşme ve çocukların ebeveynlerinin

deneyimlerinden faydalanma konularının incelenmesi açısından önemlidir. Ancak, çalışmanın sonuçları genelleştirilirken bu demografik özelliklerin dikkate alınması gerektiği unutulmamalıdır.

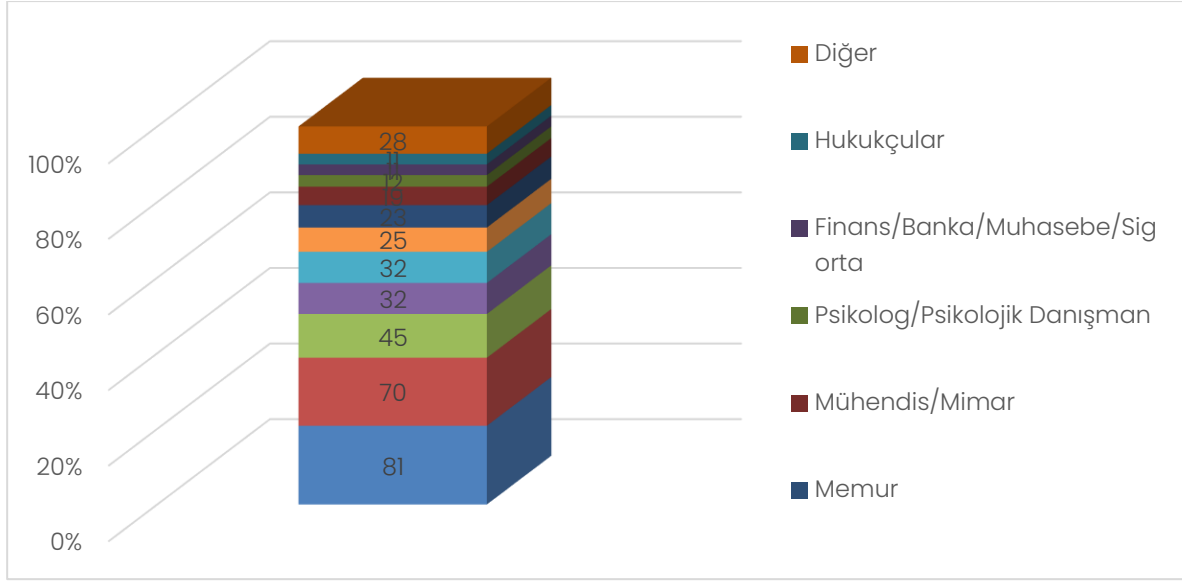

Şekil 3. Eğitim Durumu Dağılımı

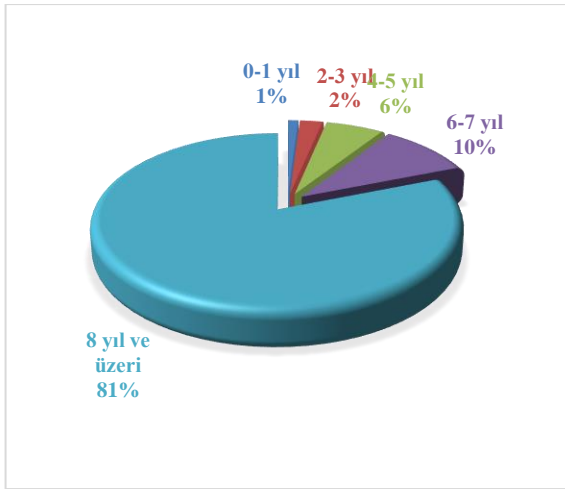
Şekil 4. Gelir Dağılımı

Çalışmaya katılanlar meslek gruplarına göre 12 kategoriye ayrıştırılarak incelenmiştir. Çalışma kapsamında her meslek grubundan bireylere yer verilmesi araştırma örnekleminin tüm fikir desenlerini içermesi bakımından oldukça önemlidir. Çalışmada yer alan eğitimciler grubunda, akademisyenler, sınıf öğretmenleri matematik öğretmenleri, özel eğitim öğretmenleri, okul öncesi öğretmenleri, rehber öğretmenler, okul idarecileri vb. yer almaktadır. Sağlık personeli kategorisi doktorlar, diş hekimleri, eczacılar, hemşireler, fizyoterapistler ve sağlık teknikerleri vb. mesleklerine dâhil katılımcılardan oluşmaktadır. İşçi kategorisi kol gücüne dayalı olarak çalışan temizlik personeli, bina görevlileri, garsonlar, kasiyerler vb. mesleklerinden oluşmaktadır. İç ve dış güvenlik sistematiğini oluşturan polis, asker vb. meslekleri ise kolluk kuvvetleri olarak kategorize edilmiştir. Savcılar ve avukatlar ise hukukçular olarak kategorize edilmiştir. Ayrıca ev hanımı, memur, esnaf ve zanaatkârlar, finansal sektörde çalışanlar, mühendis/mimarlar, psikolog/ psikolojik danışmanlar ve diğer kategorisine çalışmada yer verilmiştir. Diğer kategorisinde veteriner, şoför, serbest meslek çalışanları, makinist, çiftçi, fotoğrafçı, pilot, hostes gibi bir ya da birkaç kişiden oluşan katılımcılara yer verilmiştir. Çalışmaya katılanların %21'i eğitim, %18'i Sağlık sektöründe çalışmakta iken %12'sinin ev hanımı olduğu anlaşılmaktadır. Çalışmanın meslek deseni her gruptan çalışanları kapsayarak ailede iletişim, eğitime katılım ve dijitalleşme hususunda mesleklerin rolünün de ayırt edilebilmesine olanak sağlayacaktır. Özellikle meslek, yaş ve eğitim düzeyleri birlikte ele alındığında ebeveynlerin çocukları için eğitimenedijitalleşme sürecine katkı sağlama potansiyelinin yüksek olduğu ifade edilebilir.

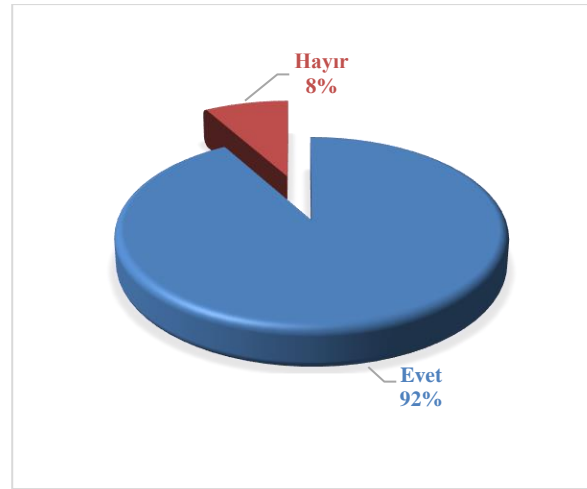

Şekil 5. Meslek Dağılımı

Ebeveynlerin %1'i 0-1 yıldır, %2'si 2-3 yıldır, %6'sı 4-5 yıldır, %10'unu 6-7 yıldır, %81'i ise 8 yıl ve üzerinde internet kullanmaktadır. Genel olarak internet kullanım seviyesinin yüksek olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan ebeveynlerin %92'si sosyal medya kullanırken %8'i sosyal medya kullanmamaktadır. Ebeveynlerin aktif olarak internet kullandığı ve sosyal medya mecralarında yer aldığı ifade etmek mümkündür.

Şekil 6. İnternet Kullanım Süresi (Yıl)

Şekil 7. Sosyal Medya Kullanım Durumu

Çalışmanın amacına yönelik olarak katılımcıların internet/sosyal medya kullanım durumlarının demografik özelliklere göre nasıl değiştiğinin belirlenmesi dijital ebeveynlik sürecinde anlaşılmasına zemin hazırlayacağı için bu çalışma kapsamında analiz edilmesi önem arz etmektedir. Bu nedenle katılımcıların internet kullanım süresi ile sosyal medya kullanım durumlarının ebeveynler, yaş, eğitim, gelir düzeyi ve mesleğe göre değişiklik gösterip göstermediği çapraz tablo yöntemiyle Ki-Kare Testi kullanılarak incelenmiştir. Ki-Kare Testi sonuçlarına göre internet kullanım

süreleri ve sosyal medya kullanım durumları ile ebeveyn cinsiyeti arasında %5 hata payı, %95 güven aralığında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Öte yandan annelerin %52, babaların %48'inin sosyal medya kullandıkları belirlenmiştir. İnternet kullanım süreleri ise anne ve babaları için benzer sonuçlar sunarken, 2-3 yıl arası internet kullananların %67'si ve 4-5 yıl arası internet kullananların %61'inin anneler olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 1. Ebeveynlik ile İnternet Kullanım Süresi ve Sosyal Medya Kullanım Durumu

		İnternet kullanım süresi durumu					Sosyal medya kullanım durumu	
		0-1 yıl	2-3 yıl	4-5 yıl	6-7 yıl	8 yıl ve üzeri	Evet	Hayır
Ebeveyn	Anne	50%	67%	61%	50%	50%	52%	41%
	Baba	50%	33%	39%	50%	50%	48%	59%
	Toplam	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Ki-Kare	X	2.052					1.400	
	df	4					1	
	p	0.726					0.2367	

İnternet kullanım süreleri ve sosyal medya kullanım durumları ile katılımcıların yaşları arasında %5 hata payı, %95 güven aralığında anlamlı bir ilişkinin var olduğu belirlenmiştir. Bu bağlamda sosyal medya kullanmayanların %69'u ve 0-1 yıl arasında internet kullananların %75'i 45 yaş ve üstüdür. 6 yıl ve üzeri internet kullanımının genellikle genç yaşlardaki anne babalarda görülürken sosyal medya kullanımı da 25-34 yaş arasında yoğunlaşmaktadır. Yani yaşları daha genç olan ebeveynlerin internet kullanımının yoğun olduğu görülmekle beraber buna bağlı olarak sosyal medya kullanımının da yaşı genç olan katılımcılarda daha fazla olduğu ifade edilebilir.

Tablo 2. Yaş ile İnternet Kullanım Süresi ve Sosyal Medya Kullanım Durumu

		İnternet kullanım durumu					Sosyal medya kullanım durumu	
		0-1 yıl	2-3 yıl	4-5 yıl	6-7 yıl	8 yıl ve üzeri	Evet	Hayır
Yaş	18-24	0%	11%	4%	8%	3%	4%	0%
	25-34	0%	11%	22%	42%	43%	43%	13%
	35-44	25%	22%	26%	32%	34%	34%	19%
	45-54	50%	44%	48%	18%	20%	18%	63%
	65 ve üstü	25%	11%	0%	0%	0%	0%	6%
	Toplam	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Ki-Kare	X	65.281					49.506	
	df	16					4	
	p	0.000					0.000	

İnternet kullanım süreleri ve sosyal medya kullanım durumları ile katılımcıların eğitim düzeyleri arasında %5 hata payı, %95 güven aralığında anlamlı bir ilişkinin var olduğu

tespit edilmiştir. Bu bağlamda sosyal medya kullananların %68'i ve 8 yıl ve üzeri internet kullananların %73'ü lisans ve lisansüstü eğitime, sosyal medya kullanmayanlar ve 0-3 yıl arası internet kullananların genellikle ilkokul düzeyinde eğitime sahip olduğu belirlenmiştir. Ebeveynlerin eğitim düzeyi arttıkça internet kullanım sürelerinin ve sosyal medya kullanım durumlarının arttığı görülmektedir.

Tablo 3. Eğitim ile İnternet Kullanım Süresi ve Sosyal Medya Kullanım Durumu

		İnternet kullanım durumu					Sosyal medya kullanım durumu	
		0-1 yıl	2-3 yıl	4-5 yıl	6-7 yıl	8 yıl ve üzeri	Evet	Hayır
Eğitim	İlkokul	75%	67%	48%	11%	6%	8%	41%
	Lise	25%	11%	22%	18%	12%	13%	19%
	Önlisans	0%	11%	9%	16%	11%	11%	9%
	Lisans	0%	11%	22%	50%	57%	55%	22%
	Lisansüstü	0%	0%	0%	5%	15%	13%	9%
	Toplam	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Ki-Kare	X	99.625					35.991	
	df	16					4	
	p	0.000					0.000	

İnternet kullanım süreleri ve sosyal medya kullanım durumları ile katılımcıların gelir düzeyleri arasında %5 hata payı, %95 güven aralığında anlamlı bir ilişkinin var olduğu tespit edilmiştir. Sosyal medya kullananların %80'i ve 8 yıl ve üzeri internet kullananların %84'ü 9500 TL ve üzeri gelire sahiptir. Öte yandan, sosyal medya kullanmayanlar %50'sini de 9500 TL ve üzeri geliri olanlar oluşturmaktadır. Ebeveynlerin gelir düzeyine göre internet kullanım sürelerinin ve sosyal medya kullanım durumlarının değiştiği tespit edilmiştir.

Tablo 4. Gelir ile İnternet Kullanım Süresi ve Sosyal Medya Kullanım Durumu

		İnternet kullanım durumu					Sosyal medya kullanım durumu	
		0-1 yıl	2-3 yıl	4-5 yıl	6-7 yıl	8 yıl ve üzeri	Evet	Hayır
Gelir	0-5500 TL	25%	11%	9%	8%	6%	6%	13%
	5501-7500 TL	50%	56%	17%	5%	4%	5%	22%
	7501-9500 TL	0%	11%	30%	18%	7%	9%	16%
	9501-11500 TL	0%	11%	22%	21%	11%	13%	6%
	11501 TL ve üzeri	25%	11%	22%	47%	73%	67%	44%
	Toplam	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Ki-Kare	X	94.648					20.072	
	df	16					4	
	p	0.000					0.000	

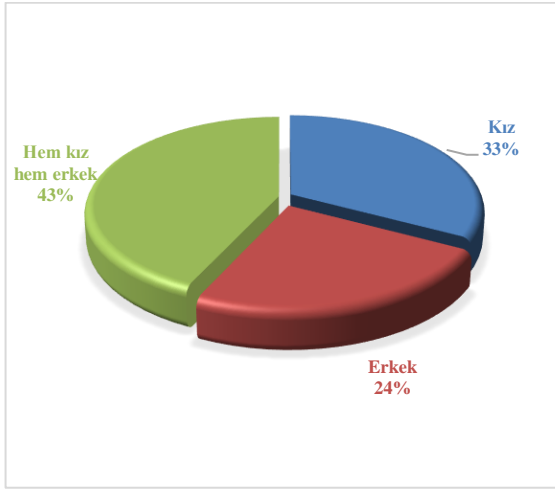
İnternet kullanım süreleri ile katılımcıların meslek grupları arasında %5 hata payı, %95 güven aralığında anlamlı bir ilişkinin varken, sosyal medya kullanım durumları ile meslek grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin varlığı belirlenememiştir. 0-1 yıl arası internet kullanımı olanlar genellikle işçiler ve kolluk kuvvetleri iken 4 ve üzeri internet kullanımı olanlar genellikle eğitimciler, sağlık personelleri, ev hanımları ve memurlar olduğu görülmektedir. İnternet kullanım durumlarına göre de meslek gruplarının farklılaştığı anlaşılmaktadır. Finans, banka, muhasebe ve sigorta meslekleri bilgisayarla ve internete uğraşanların tamamı 8 yıl ve üzeri internet kullanmaktadır.

Tablo 5. Meslek ile İnternet Kullanım Süresi ve Sosyal Medya Kullanım Durumu

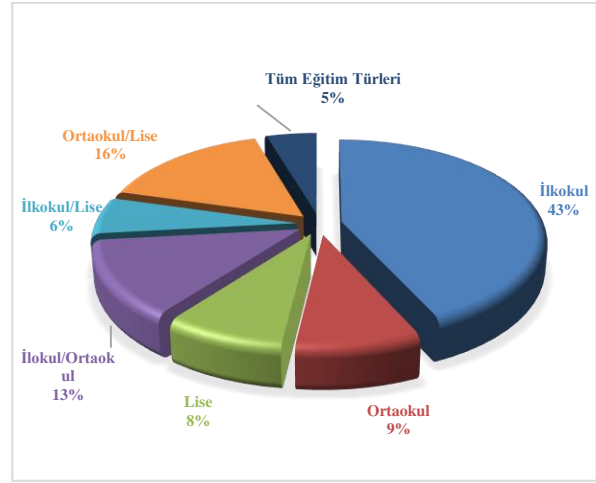
		İnternet kullanım durumu					Sosyal medya kullanım durumu	
		0-1 yıl	2-3 yıl	4-5 yıl	6-7 yıl	8 yıl ve üzeri	Evet	Hayır
Meslek	Eğitimciler	0%	22%	9%	11%	23%	21%	16%
	Sağlık Personeli	0%	22%	13%	34%	17%	19%	9%
	Ev Hanımı	0%	22%	35%	11%	10%	11%	19%
	İşçi	50%	33%	9%	11%	7%	8%	16%
	Esnaf/Zanaatkarlar	0%	0%	26%	3%	8%	8%	9%
	Kolluk Kuvvetleri	25%	0%	0%	3%	7%	6%	9%
	Memur	0%	0%	0%	11%	6%	6%	9%
	Mühendis/Mimar	0%	0%	0%	5%	5%	5%	3%
	Psikolog/Psikolojik Danışman	0%	0%	0%	3%	3%	3%	0%
	Finans/Banka/Muhasebe/Sigorta	0%	0%	0%	0%	3%	3%	0%
	Hukukçular	0%	0%	0%	0%	3%	3%	0%
	Diğer	25%	0%	9%	11%	7%	7%	9%
	Toplam	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Ki-Kare	X	73.774					10.500	
	df	44					11	
	p	0.003					0.486	

Katılımcıların %33'ü kız çocuğa, %24'ü erkek çocuğa, %43'ü ise hem kız hem de erkek çocuğa sahiptir. Dağılımın bu şekilde oluşması ebeveynlerin çocuklarının farklı cinsiyette olması durumuna göre veli katılım ve aile içi iletişim farklılaşmaların olup olmadığının araştırılması gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır. Katılımcıların çocuklarının %43'ünün ilkökul, %9'u ortaokul, %8'i lise öğrencisi olduğu tespit edilmiştir.

Öte yandan birden fazla çocuğu olan katılımcıların farklı eğitim seviyelerinde çocukları olduğunu belirtmiştir. Çocukları hem ilkokul hemde ortaokula giden katılımcıların oranı %13, hem ilkokul hemde liseye giden katılımcıların oranı %6, hem ortaokul hem lise %16, hem ilkokul hem ortaokul hem de lise düzeyinde olan ebeveynlerin oranı %5'tir. Ebeveynlerin farklı eğitim düzeylerinde çocukları olması eğitim süreçlerinde tecrübe sahibi olmalarının bir göstergesi olarak ifade edilebilir.

Şekil 8. Çocukların Cinsiyet Dağılımı

Şekil 9. Çocukların Eğitim Seviyesi

Katılımcı 389 ailenin toplam 761 çocuğu olduğu aile başına ortalama yaklaşık olarak 2 çocuk düştüğü belirlenmiştir. Minimum çocuk sayısı katılımcılar nezdinde 1 iken maksimum çocuk sayısı 6 olarak tespit edilmiştir. Bu durum anketin yapılması için geçerli olan en az bir çocuk sayısının sağlandığını göstermektedir. Katılımcı ailelerin çocuklarının %55 kız iken %45'i erkek olmakla beraber katılımcıların çocuklarının eğitim düzeyinin genellikle ilkokul olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 6. Çocuklara ilişkin Tanımlayıcı İstatistikler

	Toplam	Minimum	Maksimum	Ortalama
Çocuk sayısı	761	1.00	6.00	1.9563
Kız	417	0.00	4.00	1.4184
Erkek	344	0.00	3.00	1.3080
İlkokul	300	1.00	3.00	1.1538
Ortaokul	199	0.00	3.00	1.2061
Lise	180	0.00	4.00	1.2857

3.2. Demografik Özelliklere İlişkin Bulgular

Çalışmanın bu bölümünde katılımcıların demografik özelliklere göre Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik Ölçeği'nden elde ettikleri skorlarının farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Bu bağlamda öncelikle ebeveynlerin dijitalleşme skorları irdelenmiştir.

Ebeveynlik durumuna göre, dijital ebeveynlik öz yeterlilik ölçeği ve alt boyutları (dijital okuryazarlık, dijital güvenlik, dijital iletişim) %5 hata payı ile %95 güven aralığında istatistiksel anlamlı bir farklılık göstermektedir. Annelerin dijital ebeveynlik öz yeterlilik ölçeği skorlarının babalardan yüksek olduğu ve alt boyutlarda da yüksek skorlar aldığı belirtilmektedir.

Bu bulgular, dijital ebeveynlik becerilerinin geliştirilmesinde cinsiyet ve ebeveynlik durumunun dikkate alınması gerektiğini göstermektedir. Ebeveynlerin dijital ebeveynlik becerilerini artırmak için, dijital okuryazarlık, dijital güvenlik ve dijital iletişim konularında eğitimler verilebilir. Bu eğitimlerde cinsiyet ve ebeveynlik durumu gibi faktörlerin de göz önünde bulundurulması önemlidir. Ayrıca, dijital ebeveynlik becerilerinin çocukların dijital ortamlarda güvenli ve sağlıklı bir şekilde büyümelerine katkı sağladığı da unutulmamalıdır.

Tablo 7. Ebeveyn ve Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik Mann Whitney U Testi

Ölçek	Ortalama		Mann-Whitney U Testi		
	Anne	Baba	U	Z	p
Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik	149,15	138,73	15787,0	-2,819	,005
Dijital Okuryazarlık	58,02	54,10	16117,5	-2,523	,012
Dijital Güvenlik	72,73	67,04	15260,0	-3,301	,001
Dijital İletişim	18,40	17,58	17050,5	-1,684	,092

Sosyal medya kullanım durumuna göre, dijital ebeveynlik öz yeterlilik ölçeği ve alt boyutları %5 hata payı ile %95 güven aralığında istatistiksel anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Ancak dijital okuryazarlık alt boyutu %10 hata payı ile %90 güven aralığında istatistiksel anlamlı bir farklılık göstermektedir. Bu bulgu, sosyal medya kullanımının dijital ebeveynlik becerileri ile ilişkili olduğunu göstermektedir. Sosyal medya kullanımı, ebeveynlerin dijital ortamlar hakkında daha fazla bilgi sahibi olmalarına ve bu ortamlarda çocuklarını daha iyi yönlendirebilmelerine olanak tanıyabilir. Ancak, bu bulgu sadece ilişkisel bir bağlantıdır ve korelasyon neden-sonuç ilişkisini göstermez. Yani, sosyal medya kullanımının yüksek olması dijital ebeveynlik becerilerinin artmasına neden olmayabilir, aksine dijital ebeveynlik becerileri yüksek olan ebeveynlerin sosyal medya kullanımının daha yaygın olduğu da düşünülebilir.

Bu nedenle, ebeveynlerin dijital ebeveynlik becerilerini artırmak için sadece sosyal medya kullanımına odaklanmak yeterli olmayabilir. Dijital ebeveynlik becerileri, çocukların dijital dünyada karşılaşabilecekleri riskleri anlamak, çocukları dijital dünyada korumak ve çocukların dijital dünyada nasıl sağlıklı ve dengeli bir şekilde

zaman geçirebileceklerini öğrenmek gibi konuları içermektedir. Bu becerilerin geliştirilmesinde, ebeveynlere yönelik eğitimlerin önemi büyüktür.

Tablo 8. Sosyal Medya Kullanımı ve Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik Mann Whitney U Testi

Ölçek	Ortalama		Mann-Whitney U Testi		
	Evet	Hayır	U	Z	p
Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik	145,25	130,13	4744,5	-1,588	,112
Dijital Okuryazarlık	56,63	50,03	4636,0	-1,768	,077
Dijital Güvenlik	70,47	63,78	5005,5	-1,162	,245
Dijital İletişim	18,15	16,31	4775,0	-1,542	,123

Ebeveynlerin yaşlarına göre, dijital ebeveynlik öz yeterlilik ölçeği ve alt boyutları %5 hata payı ile %95 güven aralığında istatistiksel anlamlı bir farklılık göstermektedir. Bu bulgu, 25-34 yaş aralığındaki ebeveynlerin dijital ebeveynlik becerilerinin daha yüksek olduğunu göstermektedir. Bu yaş aralığındaki ebeveynlerin, dijital teknolojilerin yaygınlaşması ve kullanımının artması ile birlikte doğal olarak daha fazla dijitalleşmeyle karşı karşıya kalmış olmaları olasılığı yüksektir. Ayrıca, bu yaş aralığındaki ebeveynlerin, çocuklarının eğitimine daha fazla katkı sağlama çabasında olmaları da bu bulguyu açıklayabilir. Yaşın tek başına dijital ebeveynlik becerileri üzerinde etkili olmadığını, aynı yaş aralığındaki farklı ebeveynlerin farklı dijital ebeveynlik becerilerine sahip olabileceklerini de unutmamak gerekir. Bu nedenle, ebeveynlerin dijital ebeveynlik becerilerini geliştirmek için yaş faktörünün yanı sıra, ebeveynlerin dijital dünyada nelerle karşılaşabilecekleri konusunda bilinçlenmeleri ve bu konuda eğitim almaları da önemlidir.

Tablo 9. Yaş Dağılımı ve Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik Kruskal Wallis Testi

Ölçek	Yaş					Kruskal Wallis Testi		
	18-24	25-34	35-44	45-54	65 ve üstü	χ^2	df	p
Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik	142,31	151,31	144,46	131,55	108,67	20,293	4	,000
Dijital Okuryazarlık	57,56	59,05	56,66	50,09	40,67	23,652	4	,000
Dijital Güvenlik	67,19	73,49	70,00	64,35	54,33	19,795	4	,001
Dijital İletişim	17,56	18,77	17,80	17,10	13,67	8,867	4	,065

Ebeveynlerin eğitim durumuna göre, dijital ebeveynlik öz yeterlilik ölçeği ve alt boyutları %5 hata payı ile %95 güven aralığında istatistiksel anlamlı bir farklılık göstermektedir. Velilerin eğitim düzeyine göre ebeveynlerin Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik skorları büyükten küçüğe doğru lisansüstü, lisans ve ön lisans şeklinde

ilerlemektedir. Bu durum Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik Ölçeği'nin alt ölçekleri içinde geçerlidir. Bu minvalde, Eğitim düzeyi yüksek olan ailelerin dijital teknolojilere daha fazla aşına olabilecekleri ve bu nedenle dijital ebeveynlik becerilerini daha fazla geliştirebilecekleri düşünülebilir. Ayrıca, eğitim düzeyi yüksek olan ailelerin, çocuklarının eğitimine daha fazla önem verme olasılığı daha yüksek olduğundan, dijital ebeveynlik becerilerini geliştirme konusunda da daha aktif olabilirler. Ayrıca, dijital teknolojilere aşına olmak ve dijital ebeveynlik becerilerini geliştirmek için eğitim düzeyi tek başına yeterli değildir. Ebeveynlerin dijital dünya hakkında bilinçli olmaları, çocuklarının dijital dünyadaki etkileşimlerini izleme ve yönetme konusunda özgüven kazanmaları için de eğitim ve bilgi sahibi olmaları gerekmektedir.

Tablo 10. Eğitim Düzeyi ve Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik Kruskal Wallis Testi

	Eğitim					Kruskal Wallis Testi		
	İlkokul	Lise	Önlisans	Lisans	Lisansüstü	X ²	df	p
Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik	118,24	125,7	143,89	151,6	154,31	32,60	4	,000
Dijital Okuryazarlık	45,52	50,40	54,39	59,21	59,83	28,74	4	,000
Dijital Güvenlik	57,64	60,58	72,20	73,18	74,94	27,05	4	,000
Dijital İletişim	15,07	14,73	17,30	19,23	19,54	38,08	4	,000

Ebeveynlerin internet kullanım süresine göre dijital ebeveynlik öz yeterlilik ölçeği ve alt boyutları %5 hata payı ile %95 güven aralığında istatistiksel anlamlı bir farklılık göstermektedir. Ebeveynlerin çoğunluğu 8 yıl ve üzerinde internet kullanmaktadır. İnternet kullanım süresi arttıkça ebeveynlerin Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik skorlarının arttığı görülmektedir. Özellikle KOVİD-19 dönemi sonrasında çalışmanın yapıldığı göz önüne alındığında ebeveynlerin internet kullanımı çocukların dijitalleşme süreçlerine destek olabildiği şeklinde yorumlanabilmektedir.

Tablo 11. İnternet Kullanım Süresi ve Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik Kruskal Wallis Testi

Ölçek	İnternet Kullanım Süresi					Kruskal Wallis Testi		
	0-1 yıl	2-3 yıl	4-5 yıl	6-7 yıl	8 yıl ve üzeri	X ²	df	p
Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik	96,75	125,56	105,09	133,16	149,29	30,339	4	,000
Dijital Okuryazarlık	41,00	48,89	40,48	52,16	58,10	28,079	4	,000
Dijital Güvenlik	44,25	62,22	51,22	64,29	72,51	29,710	4	,000
Dijital İletişim	11,50	14,44	13,39	16,71	18,67	25,479	4	,000

Ebeveynlerin gelir dağılımına göre dijital ebeveynlik öz yeterlilik ölçeği ve alt boyutları %5 hata payı ile %95 güven aralığında istatistiksel anlamlı bir farklılık göstermektedir.

En çok dijital ebeveynlik skorları sırasıyla 11501 TL ve üzeri, 9501-11500 TL ve 5501-7500 TL gelir seviyelerinde görülmektedir. Yüksek gelirli ebeveynlerin Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik skorlarının daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 12. Gelir Dağılımı ve Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik Kruskal Wallis Testi

	Gelir Dağılımı					Kruskal Wallis Testi		
	0-5500 TL	5501-7500 TL	7501-9500 TL	9501-11500 TL	11501 TL ve üzeri	χ^2	df	p
Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik	128,20	132,60	124,56	134,80	151,22	22,717	4	,000
Dijital Okuryazarlık	49,88	52,32	47,86	51,90	59,04	23,990	4	,000
Dijital Güvenlik	62,24	64,44	61,67	65,78	73,19	16,388	4	,003
Dijital İletişim	16,08	15,84	15,03	17,12	18,99	20,286	4	,000

Çocuk cinsiyetine göre dijital ebeveynlik öz yeterlilik ölçeği ve alt boyutları %5 hata payı ile %95 güven aralığında istatistiksel anlamlı bir farklılık göstermektedir. Erkek çocuğa sahip ebeveynlerin Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik skorları daha yüksektir. Bu durumu kız çocuğu olan ebeveynler sonrasında hem kız hem erkek çocuğu olan ebeveynler takip etmektedir.

Tablo 13. Çocukların Cinsiyeti ve Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik Kruskal Wallis Testi

Ölçek	Çocuk Cinsiyeti			Kruskal Wallis Testi		
	Kız	Erkek	Hem kız hem erkek	χ^2	df	p
Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik	149,97	154,94	133,26	25,994	2	,000
Dijital Okuryazarlık	58,49	60,22	51,91	22,705	2	,000
Dijital Güvenlik	72,78	75,44	64,61	26,386	2	,000
Dijital İletişim	18,70	19,27	16,74	15,294	2	,000

Çocukların eğitim durumuna göre dijital ebeveynlik öz yeterlilik ölçeği ve alt boyutları %5 hata payı ile %95 güven aralığında istatistiksel anlamlı bir farklılık göstermektedir. İlkokul düzeyinde çocuğu olan ebeveynlerin Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik skorları daha yüksektir. Bu sıralamayı ortaokul, lise, ilkokul-lise, ilkokul-ortaokul, tüm eğitim türleri ve ortaokul-lise takip etmektedir. KOVİD-19 döneminde yaşanan hızlı dijitalleşme süreçleri çocukların daha fazla bilgisayar, telefon tablet gibi araçlarla vakit geçirmesine neden olmuştur. Öte yandan kitleler halinde artan dijital talep

sanal dünyada farklı içeriklerin oluşmasına olanak sağlamış ve içeriklere ulaşımı kolaylaştırmıştır. Böylesi bir ortamda henüz dijital içerikleri ayırıştırma yetisine sahip olmayan ilkökul düzeyindeki çocukların internet kullanımı süreleri ve dijital içeriklere ulaşımı ebeveyn tarafından denetimi elzemdir.

Tablo 14. Çocukların Eğitim Düzeyi ve Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik Kruskal Wallis Testi

Ölçek	Eğitim durumu								Kruskal Wallis Testi		
	İlkokul	Ortaokul	Lise	İlkokul/ Ortaokul	İlkokul/ Lise	Ortaokul/ Lise	Tüm Eğitim	χ^2	df	p	
Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik	156,02	139,94	137,12	136,9	142,5	126,6 6	133,3	37,09	6	,00 0	
Dijital Okuryazarlık	61,20	53,41	52,79	54,50	54,92	48,35	52,11	37,00	6	,00 0	
Dijital Güvenlik	75,54	68,76	66,70	65,26	71,00	62,15	63,9 4	36,65	6	,00 0	
Dijital İletişim	19,29	17,76	17,64	17,22	16,67	16,16	17,33	20,43	6	,002	

Ebeveynlerin meslek durumuna göre dijital ebeveynlik öz yeterlilik ölçeği ve alt boyutları %5 hata payı ile %95 güven aralığında istatistiksel anlamlı bir farklılık göstermektedir. Hukukçular meslek grubunda olan ebeveynlerin Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik skorları daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu sıralamayı psikolog/psikolojik danışmanlar, eğitimciler, kolluk kuvvetleri, mühendis/mimarlar, sağlık personeli, memur, ev hanımları, finans/banka/muhasebe/sigorta, işçi, esnaf/zanaatkarlar ve diğer grubu sıralamayı takip etmektedir. Dijitalleşme süreçlerinin getirdiği gelişimin yanı sıra bazı olumsuz süreçlerinde oluşması özellikle siber suçların artması ebeveynlerin çocuklarının dijital içerikleri kullanırken daha dikkatli olmasına neden olmaktadır. Hukuk mesleğini icra eden veya bu süreçleri sıklıkla danışmanları veya öğrencileri ile karşılaşan psikolog/psikolojik danışmanların ve eğitimcilerin dijitalleşme konusunda daha hassas davranması ve etkin olması beklenen bir durumdur.

Tablo 15. Meslek Grubu ve Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik Kruskal Wallis Testi

		Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik	Dijital Okuryazarlık	Dijital Güvenlik	Dijital İletişim
Meslek	Eğitimciler	155,47	60,80	75,21	19,46
	Sağlık Personeli	148,61	57,33	72,13	19,16
	Ev Hanımı	144,24	56,13	70,89	17,22
	İşçi	135,25	53,56	65,38	16,31
	Esnaf/Zanaatkarlar	116,69	45,31	57,31	14,06
	Kolluk Kuvvetleri	154,36	60,04	75,28	19,04
	Memur	145,39	56,00	70,96	18,43
	Mühendis/Mimar	149,05	59,16	70,89	19,00
	Psikolog/Psikolojik Danışman	160,58	63,08	77,83	19,67
	Finans/Banka/Muhasebe/Sigorta	142,18	54,82	67,82	19,55
	Hukukçular	165,45	64,00	79,55	21,91
	Diğer	111,57	43,32	54,54	13,71
Kruskal Wallis Testi	χ^2	45,991	42,761	41,267	45,744
	df	11	11	11	11
	p	,000	,000	,000	,000

4. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

KOVID-19 pandemisi, iş ve eğitim gibi temel yaşamsal faaliyetlere etkisiyle birlikte, insanların davranışlarında da önemli değişiklikler oluşturmaktadır. Bu değişikliklerden biri, dijitalleşme hızının artmasıdır. Evden çalışma ve evden eğitim gibi dijital araçların daha fazla kullanıldığı modeller, birçok işletme ve eğitim kurumu için yeni bir norm haline gelmektedir. Bu değişim, dijital araçların kullanımının artması ve dijitalleşmenin hızlanması anlamına gelmektedir. Bununla birlikte, bu süreçte ailelerin birlikte daha fazla vakit geçirmesi, aile içi iletişimi ve değer yargılarının dönüşümüne neden olmaktadır. Ebeveynler, evden eğitim gören çocuklarının gelişimlerini desteklemek için yeni bir rol ve bu süreçte daha fazla eğitim görevi üstlenmektedir (Akbaş & Dursun, 2020). Bu nedenle, ebeveynlerin "yeni dijital bir ebeveyn" rolüne bürünmeleri gerekmektedir.

Bu değişimlerin yanı sıra, KOVID-19 pandemisi ayrıca, eğitim kurumları ve kamu otoriteleri için de sorun ve fırsatlar sunmaktadır. Bu süreçte, eğitim kurumları, dijital eğitim modellerine geçiş yapmak ve öğrencilerin dijital eğitim ihtiyaçlarını karşılamak için çaba harcamak zorunda kalmaktadır. Aynı zamanda, kamu otoriteleri, sağlık sistemlerinin ve ekonomik koşulların değişmesine yönelik politikalar geliştirmektedir. Bu nedenle, KOVID-19 pandemisi, gelecekteki eğitim ve iş modelleri için yeni bir tasarımı gerektirmektedir. Bu tasarım, yapısal bir planlama ve dijitalleşme gibi değişiklikleri içerebilmektedir. Daha da önemlisi, bu tasarım, toplumun sosyal, ekonomik ve psikolojik ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde geliştirilmelidir. Bu bağlamda çalışmada post KOVID-19 döneminde Dijital ebeveynliğin sosyo-ekonomik özelliklere göre incelenmiştir.

Yapılan araştırmalar, teknolojinin ebeveynlik sürecini kolaylaştırdığını ortaya koymaktadır (Walker & Rudi, 2014; Lauricella, Cingel, Leanne Beaudoin-Ryan, & Wartella, 2016). Bu nedenle, dijital ebeveynlik arttıkça ebeveynlerin rolünü etkili bir şekilde yerine getirme yetenekleri de artmaktadır. (Sanders, Forehand, Sullivan, & Jones, 2016). Çünkü ebeveynlerin çocukların dijital aktivitelerini yönlendirmesi, ebeveynlerin dijital etkinliklerine çocukların dahil olması ve aile içi etkileşimi artırmada dijital medyanın rolüne dikkat çekilmiştir (Nichols & Selim, 2022).

Kovid-19 pandemisi sonrasında dijital ebeveynlik öz yeterlilik skorlarının sosyo ekonomik özelliklere değişiklik gösterdiği belirlenmiştir. Bununla birlikte, sosyo ekonomik faktörlerin dijital ebeveynlik skorları üzerinde etkisi vardır. Yapılan analizler, yüksek eğitim düzeyi, yüksek gelir seviyesi, sosyal statü ve meslek grubu gibi faktörlerin, ebeveynlerin dijital ebeveynlik öz yeterlilik skorlarını pozitif yönde

etkilediğini göstermektedir.

Ayrıca, ebeveynlerin dijital ebeveynlik öz yeterlilik skorlarına cinsiyet, yaş ve sosyal medya kullanımı gibi faktörlerin de etkisi olduğu bulunmuştur. Annelerin dijital ebeveynlik skorlarının babalardan daha yüksek olduğu görülmüştür ve genç anne babaların dijital ebeveynlik skorları diğer yaş gruplarından daha yüksek bulunmuştur. Sosyal medya kullanımının ise dijital ebeveynlik skorları üzerinde pozitif bir etkisi olduğu tespit edilmiştir.

Sonuç olarak, ebeveynlerin dijital ebeveynlik öz yeterlilik skorlarının sosyo ekonomik faktörlerden etkilendiği görülmektedir. Ebeveynlerin dijitalleşme konusunda bilinçlendirilmesi ve eğitilmesi, çocuklarının dijital dünyada sağlıklı ve güvenli bir şekilde büyümelerine yardımcı olabilmektedir. Ayrıca, düşük sosyo ekonomik statüdeki ailelerin dijital ebeveynlik becerilerini artırmak için gerekli kaynaklar sağlanmalıdır. Bu araştırma, dijital ebeveynlik konusunda yapılan çalışmaların sadece ebeveynlerin becerilerine değil, aynı zamanda sosyo ekonomik faktörlerin etkisine de odaklanması gerektiğini göstermektedir.

KAYNAKÇA

- Akbaş, Ö. Z., & Dursun, C. (2020). Teknolojinin aileye etkisi: Değişen ailenin dijital ebeveyn ve çocukları. *Turkish Studies-Social*, 15(4), 2245-2265.
- Anderson, M. (2016). Parents, teens and digital monitoring. *Pew Internet & American Life Project*.
- Benedetto, L., & Ingrassia, M. (2021). Parenting: Studies by an ecocultural and transactional perspective. içinde *Digital parenting: Raising and protecting children in media world* (s. 127-148).
- Cao, S., Dong, C., & Li, H. (2022). Digital parenting during the COVID-19 lockdowns: How Chinese parents viewed and mediated young children's digital use. *Early Child Development and Care*, 192(15), 2401-2416.
- Fidan, A., & Seferoğlu, S. (2020). Çevrimiçi ortamlar ve dijital ebeveynlik: yaklaşımların, sorunların ve önerilen çözümlerin incelenmesi. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(2), 352-372.
- Kaya, İ., & Mutlu Bayraktar, D. (2021). Türkiye'de yapılan dijital ebeveynlik araştırmalarına yönelik bir içerik analizi çalışması. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(2), 1046-1082.
- Keleşoğlu, F., & Adam, F. (2020). Covid-19 sürecinde dijital ebeveynlik ile anne-baba stresi arasında yordayıcı ilişkiler. *Online Journal of Technology Addiction and Cyberbullying*, 7(2), 70-102.
- Kopuz, T., Turgut, Y. E., & Aktı Aslan, S. (2022). Dijital ebeveynlik tutumu ile çocukların güvenli internet kullanımları arasındaki ilişki üzerine bir inceleme. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*(42), 123-153.
- Korkmaz, N., Demir, F., Öztürk, İ. E., & Mutlu, S. U. (2024). Ortaokul öğrenci velilerinde dijital ebeveynlik farkındalığı ve fiziksel aktivite arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 17(3), 405-418.
- Lauricella, A. R., Cingel, D. P., Leanne Beaudoin-Ryan, M. B., & Wartella, E. A. (2016). *The Common Sense census: Plugged-in parents of tweens and teens*. San Francisco: Common Sense Media .
- Manap, A. (2020). *Anne babalarda dijital ebeveynlik farkındalığının incelenmesi*. Malatya: İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Manap, A. (2024). Dijital ebeveynlik farkındalığının çocukların duygu düzenleme becerileri üzerindeki etkisi. *Iğdir University Journal of Social Sciences*, 35.

- Mascheroni, G., Ponte, C., & Jorge, A. (2018). The Challenges for families in the digital age. *digital parenting*. içinde Göteborg: Nordicom.
- McKight, P. E., & Najab, J. (2010). *Kruskal-wallis test*. The corsini encyclopedia of psychology.
- Modecki, K. L., Goldberg, R. E., Wisniewski, P., & Orben, A. (2022). What is digital parenting? A systematic review of past measurement and blueprint for the future. *Perspectives on Psychological Science*, 17(6), 1673-1691.
- Nichols, S., & Selim, N. (2022). Digitally mediated parenting: a review of the literature. *societies*, 12(2). doi: <https://doi.org/10.3390/soc12020060>
- Sanders, W. P., Forehand, R., Sullivan, A., & Jones, D. (2016). Parental perceptions of technology and technology-focused parenting: Associations with youth screen time. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 44, 28-38.
- Şahin Konaş, Z. (2021). *Dijital hikâye geliştirme etkinliklerinin ebeveynlerin dijital ebeveynlik ve teknoloji kullanım tutumlarına etkisinin incelenmesi*. Bartın: Bartın Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Şimşek, Z. C., Canbeldek, M., & Işikoğlu, N. (2023). Ebeveynlerin pandemi sürecinde dijital ebeveynliğe yönelik deneyimleri. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 55, 250-271.
- Ünlü, D. G., & Kesgin, Y. (2021). Dijital ebeveynlik, aşı kararsızlığı ve COVID-19: Dijital ebeveynlerin COVID-19 aşısı karşıtlığına ilişkin tutumlarının belirlenmesi. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 2021(56), 165-184.
- Vargha, A., & Delaney, H. D. (1998). The Kruskal-Wallis test and stochastic homogeneity. *Journal of Educational and behavioral Statistics*, 23(2), 170-192.
- Walker, S. K., & Rudi, J. R. (2014). Parenting across the social ecology facilitated by information and communications technology: Implications for research and educational design. *Journal of Human Sciences and Extension*, 2(2).
- Yaman, F. (2019). *Türkiye'deki ebeveynlerin dijital ebeveynlik öz yeterliklerinin incelenmesi*. Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Eskişehir.